

Förra teaterchefen i Borås, Monica Wilderoth, har skrivit en smärtsamt lärorik skildring om beroende, missbruk och klass. Recensenten Jimmy Vulovic grips av den starka berättelsen.

Kvinnligt missbruk i fokus

ROMAN
Fallfrukt
Författare:
Monica Wilderoth
Förlag: Atlas

En del författare har förmågan att peta på den mänskliga erfarenhetens alla ömmaste punkter. Med "Fallfrukt" gör Monica Wilderoth sig till en av dem. Hon sätter i romanen fingret på något av det mest plågsamma, på missbruk och konsekvenserna som det får för barn som tvingas växa upp i det. Läsningsen är smärtsam då vi öppet och ärligt får se beroendets mörkaste sidor. Men vacker också. Det är vackert att få beskåda en människa överleva, trots allt. Dessutom är berättelsen lärorik. Den får oss att förstå vad beroende är.

Romanen "Fallfrukt" är även en teaterföreställning. Monica Wilderoth är nämligen skådespelare också. Och kanske har överföringen gått lite för fort. Förlaget borde ha gett texten ytterligare några korrekturvändor. Men i övrigt griper berättelsen ett hårt tag om läsaren och leder oss in i en människas nakna existens. I centrum står ett jag i form av en medelålders kvinna som lever ett ordnat liv med universitetsjobb och sunda dagliga rutiner. Tidigare var det inte så, långt ifrån. Fosterhem och eget missbruk tillhör hennes förlutna, men ett brev från modern som inte har hört av sig på över trettio år gör att allt kommer

Malmöbon Monica Wilderoth var tidigare chef för Borås Stadsteater.

FOTO: FOTOGRAFICA

ikapp igen. Plötsligt blir hon återigen den lilla flickan som under ett möte med socialtjänsten hör sin alkoholiserade mamma säga "jag vill inte ha henne".

Monica Wilderoths sätt att fånga och förmedla flickans känslor av övergivenhet, rädsla och skam är bland det starkaste jag har

läst. Även skildringarna av moderns och senare också flickans/kvinnans missbruk är oerhört starka. Träffsäkert gestaltar hon den plats mellan självbestraffning och extrem utsatthet där nästan allt missbruk blir till. Men mitt i eländet, det som är hennes moders arv, finns också gripande och minst

lika trovärdiga gestaltningar av flickans livslånga kärlek till och saknad efter modern.

Ett exempel på hur saknaden gestaltas är genom minnessaker från barndomen. Dagen då socialen hämtade flickan fick hon välja något att ta med sig. Det blev en liten ask med fina saker i. Asken följer

Plötsligt blir hon återigen den lilla flickan som under ett möte med socialtjänsten hör sin alkoholiserade mamma säga "jag vill inte ha henne".

sedan med genom uppväxten och varje morgon kontrollerar flickan att allt är kvar i den: "Din lukt finns kvar i asken och jag vill spara på den så jag öppnar locket så lite och snabbt jag kan." En sådan formulering säger mer om kärlek och saknad än en hel doktorsavhandling i ämnet någonsin skulle kunna göra.

Så trots total frånvaro är alltså modern helt närvarande genom hela flickans/kvinnans liv. I textens form kommer den närvarande frånvaron till uttryck genom att suggestiva scener som visar moderns och dotterns missbrukarbanor vävs samman så att det blir svårt att skilja dem åt. Romanens baksidestext talar om att "Fallfrukt" är en historia om kvinnligt missbruk och klass. Jag kan bara hålla med. Den visar att ett beroendemönster varken börjar eller slutar i en enskild individ, att orsakerna och effekterna finns någon helt annanstans än i den flaska eller det piller som missbrukaren för tillfället håller i sin hand.

JIMMY VULOVIC

Maria Bouroncles.
FOTO: URBAN NILSSON

Bouroncles roman blir kurslitteratur

Maria Bouroncles roman "Det kom för mig i all hast" har blivit kurslitteratur. På torsdag föreläser hon för studenterna i kursen Litteratur och intersektionalitet på Göteborgs universitet.

LITTERATUR. Hur kommer det sig?

– Jag var med på Textivals bokmessa förra året för att prata om boken i samtal med forskaren Helena Hagelin och litteraturvetaren Therese Svensson. När Therese läste boken tyckte hon att den var väldigt lärorik och passande för den här kursen, som hon håller i.

"Litteratur och intersektionalitet" heter kursen som pågår på Göteborgs universitet just nu. Maria Bouroncles vill inte försöka sig på att på språng beskriva uttrycket intersektionalitet, men skickar över den definition som används i kursen: "Ett samhällsvetenskapligt begrepp som syftar till att synliggöra specifika situationer av förtryck som skapas i skärningspunkter för maktrelationer baserade på ras, kön och klass."

Hur passar din bok in på det?

– Den utspelar sig 1929, och då handlade mycket om rashygen och sådana diskussioner. Det var mycket där som Therese uppehöll sig under vårt samtal på Textival också.

På torsdag gästföreläser du för studenterna. Hur känns det?

– Jättekul, så klart! Jag har pratat mycket om boken men det blir första gången jag gör det som en föreläsning. Men vi kommer att lägga upp det mer som ett samtal, och så visar vi dokumentären som gjordes i våras.

"Det kom för mig i all hast" handlar om Maria Bouroncles mormors system Ingeborg, som dränkte sina tre barn och dömdes för barnamord. Boken bygger bland annat på brev, förhör och sjukjournaler.

ELIN THORNBERG

Guillou granskar 1980-talets girighet

ROMAN
Den andra dödsynd
Författare:
Jan Guillou
Förlag:
Piratförlaget

Det var girigheten som satte sin prägel på samhällsutvecklingen under 1980-talet och som nu utgör temat i Jan Guillous nionde roman i sviten om en familjs öden under 1900-talet.

Med beundransvärd flit har Jan Guillou nu hunnit fram till den nionde boken

i romansviten om den norsk-tysk-svenska familjen Lauritzens öden under 1900-talet. Nu är det åttio-talet som är på tapeten, och det är ingen tvekan om vad Jan Guillou ser som decenniets mest utmärkande drag, nämligen hur den av demokratisk socialism präglade utvecklingen av välfärds-samhället bröts av en nyliberal våg, främst personifierad av Ronald Reagan i USA och Margaret Thatcher i Storbritannien.

Även familjen Lauritzens öden av den nya egoismen och råa kapitalismen,

och kännetecknande nog blir det fastighetsspekulation man ger sig in på. Eftersom Jan Guillous hjältar aldrig får ha några djupgående moraliska skavanker kommer den familjemedlem boken mest kretsar kring, advokaten Eric Letang, snart att plågad av samvetet lämna verksamheten och av sin vinst donera ett stort belopp till det palestinska motståndet mot Israel.

Den andra dödsynd som bokens titel anspelar på är girigheten, som nu kan framträda med den politiska och ekonomiska

skamlöshet som fortfarande starkt präglar rådande ideal. Att skriva historia på det anekdotiska vis som Jan Guillou gjort till sitt särmerke är tack-samt, man kan välja händelser lite som det passar för att utgöra en tendens och sedan knyta sina hjältar till händelserna genom att låta dem ingripa i dem eller förhålla sig till dem. Här får till exempel Fermentaskandalen stort utrymme. Liksom givetvis mordet på Olof Palme. Utredningen ger Jan Guillou tungfotade sarkasmer stort spelrum.

CHRISTIAN SWALANDER

Journalisten och författaren Jan Guillou har kommit till nionde delen i sin historiska svit.

FOTO: NAINA HELEN JÄMA/TT